

Troostradio 3 juni 2020

Gezelligheid

Ik denk dat velen van u zich nog wel de toespraak van - toen nog - prinses Máxima zullen herinneren waarin zij sprak over de Nederlandse identiteit. (24 september 2007) Ze vertelde dat zij die identiteit na een lange zoektocht niet had gevonden. Ze noemde wel een aantal bijzonderheden die ons kenmerken, bijvoorbeeld onze huizen met de grote ramen zonder gordijnen, zodat iedereen goed naar binnen kan kijken. Maar, zo vulde ze gelijk aan: Nederlanders hechten ook aan privacy en gezelligheid. Nederland is: één koekje bij de thee. Maar ook: enorme gastvrijheid en warmte. Nederland is: nuchterheid en beheersing, pragmatisme. Maar ook: samen intense emoties beleven.

Die laatstgenoemde bijzonderheden herken ik wel in de crisis die ons de laatste maanden overkwam, en die nog niet is afgelopen. Ik denk aan de persconferenties van de regering, de zakelijke communicatie, het wetenschappelijke werk van het RIVM, de indringende reportages op televisie, zoals het programma 'Frontberichten', de onderlinge hulp. In een crisis komen bepaalde kenmerken van het Nederlandse volk goed van pas.

Maar andere dingen komen er door in de verdrukking. Ik denk aan de gastvrijheid en de warmte, want we moesten toch vooral thuisblijven, liefst geen bezoek ontvangen, zelfs niet van familie. Nieuwe regels.

Oude regels zijn zo ingesleten dat je het nauwelijks meer in de gaten hebt, het zit helemaal in je systeem. Je merkt dat het beste als er gasten uit een ander land op bezoek zijn. Als je met een Nederlander afspreekt dat je elkaar om vijf uur 's middags op een bepaalde plaats zult ontmoeten, dan moet je ook om vijf uur (of in ieder geval niet later dan tien over vijf) op die afgesproken plaats zijn, en niet om zes uur of om zeven uur.

En dat koekje bij de thee, waar prinses Maxima het over had, lijkt een kleinigheid, een grapje misschien, maar het is denk ik wel waar. Het heeft te maken met de ongeschreven regels waaraan de gezelligheid moet voldoen.

Ook de gezelligheid lijkt in de huidige crisis in de verdrukking te komen. Ik vind het bijzonder om te merken dat het vooral die sociale band is die rondom kerkdiensten, koorrepetities, etentjes, en allerlei andere evenementen zo node wordt gemist. Het afstand houden, geen handen geven, niet knuffelen, de coronacrisis lijkt een aanslag op onze identiteit. En het is nu de vraag hoe wij daaruit zullen geraken. Is er een weg terug, naar het "oude normaal"?

De Bijbelse koning Salomo spreekt hierover in zijn boek Prediker:

*Wat er was, zal er altijd weer zijn, wat er is gedaan, zal altijd weer worden gedaan.
Er is niets nieuws onder de zon. (Prediker 1,9)*

Ja, veel dingen zullen terugkeren: gedachten en gewoonten, maar ook de strijd en het ongeloof. Daar kunnen we ons toch niet bij neerleggen? Er is op de wereld immers ook veel veranderd! We weten: er is nooit een eenvoudige herhaling van de seizoenen, het leven is niet simpelweg geboren worden en sterven. Dát weten maakt ons oplettend.

Misschien moeten wij onze identiteit wel herzien. Misschien erkennen dat *het oude is voorbijgegaan / en het nieuwe gekomen*, zoals de bijbel ergens schrijft (2 Korintiërs 5,17).

Blijf - daarom - niet staren op wat vroeger was, lees ik in een lied van Huub Oosterhuis.
Sta niet stil in het verleden.

*Ik, zegt Hij, ga iets nieuws beginnen –
het is al begonnen, merk je het niet? (Lied 809)*